

Ese de dóve ori in septemana:

Joi-a si Dominec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
 „ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Rodactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) taca'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiuniloru se se antiepe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Despartirea bisericésca a comunelor mestecate din confiniulu militariu.

V. In comun'a Mramoracu

se tienù pertractarea in 23. 24. si 25. Septemvre vechiu a. c. si dupa ce se alésera câte 10 barbati de incredere de ambele parti, pentru constatarea numerului sufleteloru romanii cerura de bas'a despartirei conscriptiunea facuta la anulu 1866. cu intrevenirea reprezentantiloru comunali si conlucrarea autoritatii politice, cu atátu mai vertosu, fiindu-cà numerulu sufleteloru de atunci in cóci nici nu s'a sporitu nici n'a scadiutu.

Representantii serbi inse nu se invoira la acést'a, ci cerura compunerea unei conscriptiuni nóue provocandu la motivulu: cà majoritatea romana nu recede de la despartire! —

Ca se nu se impedece pertractarea de despartire,— romanii facura voi'a coreligionariloru serbi de se efectú conserierea nóua a poporatiunei, dupa carea se constatà: cà in comun'a Mramoracu de presinte sunt

a) de nationalitate romana . . .	1059
b) de „ serba . . .	1102

de totu 2161 suflete.

Romanii dechiara resolutu dorinti'a d'a se despartí de ierarchi'a serba si a trece la cea nationala romana, adeca a deveni sub Episcopi'a din Caransebesiu.

Numerulu alegatoriloru se constata la 360; ambele parti dechiara, cà tóta averea miscatória si nemiscatória bisericésca, este proprietate comuna, — cu exceptiunea unoru requisite bisericesci. —

Proprietatea comuna consta din:

- 1) Edificiulu bisericeii, care in anulu 1866. fu pretiutu judecatorésce in 53,688 fl. 43 cr. v. a.
- 2) Dóue edificie de scóle, separate mai de nainte; unulu ilu folosescu serbii éra cela-laltu romanii. (Insemnàmu ací éra cu parere de reu: cà comisiunea n'a estimatu valórea acestoru realitati. — Report.)
- 3) Dóue sesiuni paróchiale de câte 34 jugere. — (Nici valórea acestor'a nu e estimata. — Report.)
4. Capitalulu bisericeii consta din 200 fl. 10 cr. ca pretensiuni la privati. —

Impacatiunea respective impartirea averei s'a efectuitu prin urmatórea

Invoiéla:

1. Edificiulu bisericeii remane in eschisiva proprietate a coreligionariloru serbi, cari se deobliga a desdauná comun'a bisericésca romana cu o suma rotunda de 12,000 fl. di: *dóuesprediece mii de floreni*, carea prin obligatiune formale au se o respunda in restimpu de *diece ani* si in rate anuale de câte 1200 fl. (Cam prea lungu terminu; ací s'a facutu abatere de la conditiunea provediuta in punctulu IX. alu Invoiélei delegatiuniloru unde terminulu desdaunarii e fipsatu „*celu multu de cincí ani!*” Report.) Serbiloru li s'a datu dreptulu d'a transcrie numai

de câtu biseric'a ca proprietate eschisiva a loru. (Dar de intabularea obligatiunei in protocolulu de pertractare nu se face nici o amintire. Report.)

2. Edificiele de scóle remanu dupa cum s'au folositu pana acum'a, avendu celu folositu de romanii se tréca in eschisiv'a proprietate a loru, éra cel'a-laltu remane in proprietatea serbiloru.

3. Sesiunile paróchiale asisderia se impartu egalu un'a remane serbiloru, éra ce'a lalta trece in proprietatea eschisiva a romaniloru respective a fondului paróchialu romanu gr. or.

4. Din capitalulu bisericeii, — romanii au se primésca diumetate adeca sum'a de 100 fl. 5 cr. v. a.

5. Fiindu cartile bisericesci numai in limb'a-slavéna si cumperate cu spese comune: au se se cumpere si carti bisericesci romane asisderia cu spese comune.

6. Requisitele bisericesci cu exceptiunea celoru anume donate de respectivii credintiosi de un'a séu alta nationalitate — sunt a se impartí intre ambele parti egalu.

7. Cimiteriele (mormintii) si in viitoriu se vor folosi de ambele parti in comunu.

8. Servitiulu dumnediescu — se va tiené in biseric'a un'a septemana in limb'a romana si un'a in cea serba, — se intielege pana candu serbii vor respunde deplinu sum'a desdaunarii stipulata in punctulu 1) alu acestei invoiei; éra obligatiunea despre sum'a desdaunarii serbii o predara la man'a reprezentantiloru romanii, cari deciseru a o depune in cassad'a antistiei comunale — spre mai buna si secura pastrare.

Astfelu dara comisiunea a V. pentru confiniulu militariu, in cele 5 comune mestecate a terminatu dejá pertractarea.

Mai sunt a se efectú pertractarile in 22 comune mestecate din confiniulu militariu — dupa conspectulu sumariu — si anume: in *Deliblata, Samos, Ulma, Zagaitia, Orosház, Crucitia, Jasenova, Lescovitia, Duplia, Gai, Divici, Sucia, Pojejen'a serba Pojejen'a romana, Limbcova de susu, Limbcova de diosu, Macevici, Cussici, Slatitia, Calugerevo, Margita, si Moldova* vechia.

Cu privire la comunele mestecate din diecesele de mai nainte a *Aradului, Temisiorii* si *Versietului* ce apartienu la diferite comitate, pana acum'a a lucratu si efectuitu pertractarile:

Comisiunea a I. in comunele mestecate *Cianadu* si *Nadlacu*; fiindu a se continá pertractarea in comun'a *Pecica* si *Tornea* inca in decursulu acestei luni.

Comisiunea a II. in comunelé mestecate: *Monostoru* cu succesu, — *Fenlacu, Mehala, Becicarechiulu* micu *Chinezii* (Knez) si *St. Andreiu* fora succesu; — nepertractate mai 4 comune.

Comisiunea a III. numai in comun'a *Checia* romana cu succesu; ér nepertractate mai sunt 6 comune.

Comisiunea a IV. dupa reportulu intratu chiar astadi la Ilustritatea Sa presiedintele delegatiunei congressuale romane — efectuitu dejá cu succesu favorabilu si

inbucuratoriu pentru romani — in comunele mestecate *Ciacova, Foeni**) si *Tolvadia* remanendu inca in 5 comune a se continuá pertractarea. —

Comissiunea a VI. numai in comunele mestecate *Vlaicovetiu, Jamulu-micu si Bucini* a efectuitu dejá pertractarea cu succesu; mai remanendu inca 5 comune inderetu.

Despre rezultatulu pertractariloru de despartire dejá efectuite si celoru mai efectuinde Ilustritatea Sa preasantitulu Domnu Episcopu alu nostru *Procopiu Ivacicovicu* ca presedinte alu Delegatiunei congresuale romane a binevoitu a insarciná pre scrisulu cu publicarea tuturoru protocéloru de pertractare ale respectiveloru comisiuni delegatiunale in acestu organu oficiale alu diecesei Aradane; ceea ce efectuindu-se la timpul seu: fiecarei comune bisericesci romane gr. or. mestecate se va tramite câte unu esemplariu alu „*Luminei*“ care va contiené protocolulu de pertractare a respectivei comune, — pentru orientare. —

Din insarcinare:

Petru Petrovicu
Asesoru-referinte consistorialu.

Resunetu

la articlulu „despre stuparitu“ publicatu in nr. 18. alu foi „*Lumin'a*.“

Onorata Redactiune!

Cu multa placere am cetitu articlulu „despre stuparitu“ publicatu in nr. 18. a. c. a pretiutei foi „*Lumina*“, in care dlu V. Schelegianu din Aliosiu cu ratiune, si cunoscintia rara de lucru, face descrierea stuparitului, de folósele aceluia, desfasurandu totdeodata si unele idei fórte practice pentru latirea acestui ramu de economia; — Eu inca me ocupu de vre o cati-va ani cu stuparitul, si din rezultatele de pana aci nu potu din destulu recomandá deschilinitei atentiuni a publiculu romanu ideile, si cunoscintiele fórte practice a multu stimatulu D. V. Schelegianu, cari daca ar aflá resunetu si aplicare la publiculu romanu, ar contribuí fórte multu la radicarea economiei nóstre nationale.

Cumca ce rezultate póte produce albinaritul in economi'a nationala, D. V. Schelegianu ni aréta fórte lamuritu, dovedindu-ne cumca unele state numai din vam'a de esportu a produptelor stuparitului, si a nume de céra si miere, culegu venituri anuale de milióne de florini, dar si mai lamuritu ni aréta acést'a multu pretiuit'a nóstra fóia „*Albina*“ in nrlu seu 63. din 1872. unde articlulu intitulatu „*Resursele Franciei*“ cu calculi numerici basati pe date autentice dovedesce, cà in Franci'a intr'unu anu bunu albinaritul produce colosalulu venitu, de 24 de milióne de franci adeca 18 milióne din miere, si 6 milióne din céra. Si óre partile locuite de romani despre cari se dice, cà curge laptele si mierea prin ele, se stee in deretrulu Franciei in privinti'a materiiloru producátorie de céra si miere? Nu ele in totu timpul se potu asemená cu ale Franciei.

Aceste date potu convinge pe fie cine, cà stuparitul desvoltatu la unu ramu de economia rationala produce respectivei natiuni folósele, de cari noi astadi cu manipularia ce o practisámu la stuparitu — nici a visá n'am cutediá; dar câtu de folositoriu póte fi stuparitul pentru singuratecii individi ce se ocupa de densulu, in câtu acést'a

D. V. Schelegianu o aréta numai in generalu: pentru atragerea mai mare a atentiunei on. publicu la acést'a specialitate — fie-mi permisu aci a face onoratulu publicu o aretare speciala, prin darea unui conspectu — despre produptulu de 5 ani a stuparitului meu, si a nume:

S P E S E:

1. In anulu 1868. pe 2 familii cumperate, pentru aducerea si asiedierea loru sub scutu am spesatu in bani gat'a	19 fl. 20 cr.
2. In anulu 1869. pe dóa cosnitie dupa metodulu lui Dzierzon câte de 3 incaperi, si un'a mai mica, pe scanduri si aredicarea unui scutu — am spesatu	33 fl. —
3. In anulu 1870. pe 22 cosnitie de nuiele, 4 cosnitie Dzierzone câte de 0 incapere, pe 100 de rame am spesatu	39 fl. 60 cr.
4. In anulu 1871. pre 8 cosnitie Dzierzone câte de dóa incaperi, pe feresti, instruminte, miere de nutritu, si altele am spesatu	78 fl. 80 cr.
5. In anulu 1872. pe 71 cosnitie de nuiele, un'a Dzierzona, masina pentru scurgerea mierei, am spesatu	90 fl. 72 cr.
Sum'a	261 fl. 32 cr.

V E N I T U:

1. In anulu 1868. roii produci, perindu, numai din céra am potutu produce	2 fl.
2. In anulu 1869. s'a sporitu 4 roi cari câte cu 4 florini facu	16 fl.
céra si miere s'a vendutu de	7 fl.
3. In anulu 1870. dela cele dóa matce si 4 roi s'au sporitu 21 de roi, din cari 13 s'au turtitu, si mierea, si sér'a produsa dela densii s'a vendutu cu	37 fl. 50 cr.
éra 8 au remasu de matce, a caror'a valóre face câte cu 4 florini	32 fl.
4. In anulu 1871. s'au sporitu 37 de roi, cari in céra si miere au producu, ...	145 fl. 84 cr.
in stupi noi lasati de praséla	52 fl.
5. In 1872. s'au sporitu 42 de roi din cari 8 s'au vendutu in natura cu	32 fl.
17 s'au lasatu de matce in valóre de	68 fl.
éra 17 s'au turtitu pe acaror'a miere si céra s'a castigatu	55 fl.

De totu venitululu e : 447 fl. 34 cr.

Va se dica, capitalulu elocatu in albinaritu, producu in cea mai mare parte totu prin albinaritu, in 5 ani mi-a producu aprópe la 200 percente cu tóte cà si eu, parte constrinsu de diferite jurstari, parte din neorientarea esacta in stuparitu — am comisu multe erori contra manipularii rationale a stuparitului, cari de nu le comiteamu, poteamu produce rezultate si mai favorabili.

Aceste de acea am aflatu de lipsa a le atinge in detaiu, ca on. publicu se-si póta formá o icóna chiara despre progresulu graduatu in stuparitu si despre folósele ce se potu trage din acel'a. Cunosc in apropiare unu invetiatoriu germanu carele in anulu 1871. cam dela 200 de familii, manipulate dupa sistem'a lui Dzierzon cu modificatiunea baronului Berlepsch au producu venitululu curatu de 1400 di: una miia patru sute flor. v. a. Si óre docintii si preotii nostri n'ar poté face asisderea, si la ei ar avé locu unu venitu anualu de câteva sute fl. castigatu cu usiurintia fara negligerea oficialoru.

Eu sciu cà si de ai nostri multi s'ar ocupá de stuparitu, dar nefindu-le cunoscuta manipularia rationala, dupa debilele rezultate produse prin unii ce practiséza metodulu vechiu, nu capeta voia de a se ocupá de din-

*) Din protocolulu de pertractare alu acestei comisiuni — si pana se va publicá — cu bucuria luámu notiția despre unu faptu marinosu alu Ilustritatei Sale Domnului *Andrei Mocioni* mare proprietariu de *Foen* carele prin declaratiunea data la protocolu a promis: cà la casu, candu ambele parti 'si vor edificá biserica 'le va ajutorá cu necesariulu materialu de zidire.

sulu, inse daca am avé carti de specialitate din cari la casuri de necesitate se se póta castigá orientarile reperate, — acestu ramu de economia numai de câtu s'ar estinde cu o rapediune ne asteptata; — de ace'a cu deschilinita bucuria salutu acea promisiune a dlui V. Schelegeanu prin carea ni anuntia cà celu multu pana in 15. Fauru 1873. va se edee o carte romana de albina-ritu, dorere inse cà dsa ace'a o lég'a de conditiunea de a fi spriginitu de publiculu romanu si deosebi de stuparii romani (cari dóra abia esistu). — Multe tesaure scientifice, multe produse ale mintei omenesci menite binelui comunu, cari de vedeau lumin'a poteau se produca rezultate nepretiuite, ba chiar epóce nóue — din lips'a de spriginirea receruta au disparutu, au peritu fora urme, si mie mi-e téma cà daca si esirea cartii promise de dlu V. Schelegeanu e legata neconditionatu de spriginirea publicului — va se ajunga la ace'a-si dóga, — desí ar fi dauna nespusa pentru economi'a nóstra nationala, cea si asia atátu de parlogita (tielinita).

Ca se potemu inse fi scutiti de o atare eventualitate din parte-mi asiú aflá consultu, ba chiaru necessariu ca dnu V. Schelegeanu in acésta intreprindere a sa se fie spriginitu prin auctoritatile, respective prin jurisdictiunile nóstre bisericesci si scolare, cari se dispuna ca cartea promisa de D. V. Schelegeanu se se prenumere celu pucieniu prin comitetele parochiali, ca manualu pentru invetiatori, spre intregirea propunerilor din economia, si totu deodata se o recomande ca carte de cetire in scólele nóstre poporali pentru elevii scóleloru repetitionali, — prin acést'a s'ar ajunge dóa scopuri, de multu dorite, adeca si esirea cartii, si promovarea economiei nóstre nationale. — Cherechiu la 17. novembre st. v. 1872.

Teodoru Papu, notariu comunalu.

Ore ce se fia?

Ore ce se fia, dle redactoru! cà, pre candu se acceptá d'in partea nationalitatiloru precumpenitorie ale Ardélului, cà universitatea cea de curendu infintiata in Clusiu, se fia paritetica, a tuturoru poporeloru d'in tiéra, avendu magiarii degiá un'a a loru propria in Pest'a — pre atunci, acea universitate este éra-si numai eschisivu a d-loru magiarii?

Ore ce se fia, cà si la acésta universitate, cà si la cea din Pest'a, se denumi unu professoru pentru limb'a si literatur'a romana, éra-si unu romanu gr. catolicu, si inca unu doctoru de teologia, lasandu-se cei ortodossi de-si barbati de specialitate, la o parte?

Ore ce se fia, cà amplotiarii romani ortodossi, cei mai insemnati, de unu tempu incóce, cà si dupa o sistema, se scotu d'in oficiile loru, se pensionédia séu se demissionédia, pana si unu sacretariu de statu Ioanovicu! pre candu altii, in specie si fratii uniti, se inaintédia, se remunerédia?

Ore ce se fia, cà de la gimnasiulu ortodocsu romanu d'in Brasiovu, si acelu micu ajutoriu de 4000 fl. aplacidatu de regimurile transitoriului, inca se retragu?

Ore ce se fia, cà gimnasiulu ort. din Bradu nici bagatelulu de 4000 fl. nu i se iertá, ci se aduse in strimtorarea de a se inchide d'in acésta cauza?

Ore ce se fia de „Gaz. Tr.“, acum si-incepú éra-si atacurile asupr'a celoru ortodossi cu unitii si neunitii?

Ore ce se fia — ce se fia — ce se fia — câte si mai câte fatia cu romanii ortodossi?!

Ore acesti'a nu sunt si ei fii tierci, cà si altii? nu concurgu si si cu sangele si averea loru la aperarea tierci si la tesaurulu si poverile statului, cà si altii?

Pentru ce dara totu ei cei mai osonditi si asta-di in tempulu celu dísu constitutionalu?!

Ore totu paria si helotii altor'a se remanemu noi, in patri'a nóstra de-apururea?

Ore n'a sositu tempulu, cà dupa atâtea câte le vedemu, se cugetámni mai seriosu, se ne cunóscemni mai bine pasetiunea nóstra facia cu noi insi-ne — facia cu ultramontanismulu, care ne amenintia nationalitatea — si facia cu regimulu?

D'in tiér'a Bérsei, octovre.

Dupa „Telg. Rom.“

Talacu la 30. Octobre 1872

Fia-mi permis a reportá pe scurtu Onorabilului publicu romanu, despre alegerea de invetiatoriu in Comun'a Moderatu, care avú locu la ¹⁴/₂₆ oct. si care decurse in cea mai frumoasa armonia, ordine si acuratétia admirabila si spre multumirea comuna.

Dupa celebrarea servitiului santu, adunandu-ne toti in localitatea scólei, bravulu Inspectoru scolariu Dlu Joane Moldovanu, cu iudatinat'a sa seriositate invetiá pre poporu, ca se-si pretiuésca dreptulu seu de alegere, si se nu se ingagedie nimenui, pana a nu cunóscie meritulu si calificatiunea, si asia numai dupa ce se voru convínge, se-si deé votulu conformu consciintiei. Ceea ce asia s'a si intemplat. Erau 7 (siete) concurenti, si dintre acestia 5 erau de facia, dintre cari poporulu in unanimitate a alesu pre zelosulu invetiatoriu Dlu Georgiu Barabasiu din Nadasiu ca pre celu-ce a doveditu mai deplina capacitate pentru a corespunde deplinu grelei sale misiuni. Deci mi tienu de sacra detorintia acésta alegere atátu de frumoasa a nu-o trece cu vederea, càci merita tóta recunoscenti'a. Onóre braviloru moderatani! onóre nolui alesu invetiatoriu, si-i poftimu succesele cele mai bune pe acestu terenu.

Unulu dintre cei de facia.

Beeliu, 3. nov. st. v. 1872.

Interpelatiune.

In nrii 12. 13. si 14. ai acestui pré stimatu diariu „Lumina“ avendu norocire a ceti deshiderea concursului pentru ocuparea postului de capelanu langa parochulu A. Popovicu din Berechiu cottului Aradului, in care d. concerninte protopopu, nu sciú din ce cauza, determinéza numai di'a substernerii recursurilor; éra de diu'a alegerei nu face pomenire nimica, dómne feresce!!

Asia-dara eu ca un doritoriu de a participá la acésta alegere, respective a-mi asterne si recursulu; mi-ieu indresnéla a interpelá atátu pre comitetulu parochialu câtu si pre dlu protopopu in numele a mai multorú amici ai mei, cà: *ce are de cugetu cu di'a alegerei, de nu au anuntiat'o de odata?* Te rogu domnule protopópe se binevoiesci a-ni dá deslucirile necesarie in caus'a acést'a ca se ne putemu orientá, — càci la din contra alegerea o vom considerá de ilegale.

Unulu dintre recurrenti.*)

VARIETATI.

= In conferinti'a invetiatoriloru reformati de Ieriu, invetiatoriu Alessandru Fazékas a facutu, intre alte propuneri vrednice de atentiune, si aceea ca comun-le se capitalizeze salariile invetiatoriloru, si unde nu potú comúnele implini capitalulu, acolo se ajute statulu, càci — dice Fazékas — statulu prin legile din 1848. a primitu a supra-si detorinti'a de a acoperi spesele de cultu si de invetiamentu ale tuturoru confessiuniloru, si acum nu este cu cale ca statulu se cerce a scapá de sub acestu oblegamentu alu seu, se cerce a-lu aruncá in capulu comuncloru, mai facendu si neliniscitóri'a deosebire de scoli confessionali si scoli comunali. Propunerea voiesce dara se se sustiena legile din 1848. si pre bas'a acestor'a e se desvólte invetiamentulu. Celor'a cari dicu cumca statulu su are bani, Fazékas li respunde: „In asta privintia se aretámni nierei cele 24 de milióne de florini, ce legelatiunea tierii le-au asignatu pentru infrumsetiarea orasiului Pest'a, si sperámni cu securitate cumca nu va fi nimene in tiér'a intréga carele se afirme, si se póta demonstrá cu argumente logico afirmatiunea cà „infrumsetiarea unui orasiu este unu lucru mai de lipsa de câtu instructiunea aloru milióne de locuitori.“

= In senatulu scolare alu cottului Biharii dise inspectorulu reg. de scóle dlu Földy quondam Neupauer cà in acelu cottu sunt la 40 comune ort. fora de scóle. Dar acele comune sunt mici, n'au de comuna nici biserica, ci sunt afiliate la comunele mai mari din vecinetate in puterea legii. Câteva case nu potú dotá de ajunsu unu invetiatoriu, cu atát'a mai putienu unu preotu, ci cauta se se afilieze. Despre filie apoi nu se póte afirmá cà n'ar avé scóla séu biserica, càci ele contribuescu la matre.

= Georgiu Ioanovicu, secretariulu de statu in ministeriulu reg. de cultu si de invetiamentu, si-a datu demissiunea. Acésta intemplare supera pre toti, cari cunoscu intieliginti'a si zelulu dlui Ioanovicu ce, ca bunu nationalistu, le-au avutu pentru biserica si scól'a natiunei sale. Se sperámni cà dlu Ioanovicu nu va incetá nici de acum a lucrá pentru natiunea sa.

*) La interpelatiune socotimú cà este cu cale ca interpelantulu se subscrie totu-de un'a intregu numele seu, se-lu cunóscie si publiculu, nu numai redactiunea. Red.

= *Ceva din Americ'a si despre anglesi.* Unu barbatu de scóla némtiu, scrie din Americ'a in foile nemtiesci despré constitutiunea scolara de acolo. Elu petrece in Pensilvani'a. Estragemu pe scurtu aceste: In Americ'a (in patri'a libertatii) nici unu individú, ajunsu odata de invetiatoriu, nu este indetoratu a se calificá mai departe, cáci nu e lege carea se-lu oblege. Comunele, la rondulu loru, érași au libertatea de a nu tiené invetiatori necalificati-Libertate de amendóe partile. La prim'a vedere s'ar paré anarchia, inse in fapta e cu totulu altmintre, si adeca asia: La inceputulu fie-cari anu de scóla, comun'a — dupa ce a solvitu salariulu invetiatorului de mai nainte, si ne mai fiindu-i obligata lui — isi cérca invetiatoriu cu calificatiune. Invetiatorii din a loru parte, in fie-care anu cérca se faca câte unu essamenu de calificatiune, pentru ca se póta ingagiá la cutare comuna. Astu-teliu se sustiene si libertatea invetiatoriloru de a nu se mai calificá, si libertatea comunelor de a nu se deobligá la invetiatori necalificati. Essaminatorii de calificatiune, sunt renumerati din cass'a publica. Daca unu invetiatoriu calificatu s'au ingagiatu la o comuna, ingagementulu si calificatiunea au validitate unu anu de dile. Va se dica, cum erá de multu in Ungari'a cu predicatorii reformati, cá-i ingagiau câte pre unu anu, si dupa aceea daca i placea comunei, ilu mai ingagiá éra pre unu anu, candu apoi tieneau ospetiu: „papmarasztás“; cum voiá se tiena mai anu si o comuna romanésca din Biharea dintre reformati, pana ce preotulu nostru, cu multa truda, si-a capacitatú credintiosii cumca in biseric'a nóstra preotulu are instituirea canonica carea ilu léga pre viétia de parochianii sei, si carea legatura numai episcopulu o póte deslegá, prin urmare papmarasztásulu nu are intielesu la noi. Nu suferé indoiéla cá acesta procedura, carea a causatu multe rele reformatiloru din Ungari'a, va fi casianandu mari daune si invetiamentulu si invetiatoriloru din Americ'a, dar bagu de séma invetiatorii se vor sentí despágbuti prin salariile cele mari, ce le au acolo. — Destulu cá invetiatorii de acolo, trebuindu se-si castige in fia-care anu testimoni de calificatiune, se aduna in feriele fie-carui anu la prelegeri, ca apoi se póta face essamenulu. Intr'o prelegere de acést'a unu superintindinte anglu, voi se arete invetiatoriloru progresulu mai nou alu didacticei si a nume metodulu foneticu (cum se dice la noi de comunu: metodulu cu litere mute) pentru a invetiá baietii mai rapede si mai lesne ca se scie ceti. Dupa ce spuse principiile, áduse de essemplu cuventulu anglu scrisu: *one*, dar care se pronuncia „vann“. Apoi bagá de séma bietulu superintendinte cumca in *one* nu este liter'a *v* cea din *vann*; éra in *vann* nu este liter'a *e* cea din *one*; va se dica, la limb'a anglesa, fiindu cá are o ortografia prea etimologica, nu se póte aplicá metodulu foneticu; totu asia nu se póte nici la cea francesca. Invetiatorii surisera, dar cu dorere, cáci ascultasera prelegerea a nimic'a. Invetiatorii romani folosescu bine pana acum acestu metodu, dar daca etimologii ni vor bombardá multu ortografi'a, me temu cá vom ajunge si noi de a nu-lu mai puté folosí, prin ce s'ar infige daune mari generalisarii cunoscintiloru de cetire si scriere, cu unu cuventu daune instructiunei poporale.

= *Nici Pruss'a nu e togm'a paradisulu invetiamentulu popularu.* In Polnitz (in Silesi'a prusésca) doi invetiatori au nu mai putienu de 500 de scolari, si câte 36 de óre la septemana.

Concursu.

Se deschide pentru ocuparea statiuniloru invetiatoresci din inspectoratulu Cefei, in comitatulu Bihoru protopresv. Oradii-Mari.

1. C e f a, cu salariu anualu 100 fl. v. a. 16 cubule de gráu 6 orgii de lemne, 2 de paie, $\frac{1}{4}$ sesie de pamentu si cortelu liberu cu gradina; — Comunitatea in urmarea decisiunei consistoriale din 2. oct. a. c. va avé a respunde din salariulu fiitoriului invetiatoriu, de pe anulu curinte 12. fl. v. a. 6 cubule de gráu si 3 orgii de lemne fostulu invetiatoriu ca diumetate din salariulu ce ádensulu l'au avutu pana acuma.

2. G e p i u, cu salariu anualu 50 fl. v. a. 12 cubule de bucate, 3 orgii de lemne, 12 jughere de pamentu, si cortelu liberu cu gradina.

Doritorii de a ocupá vre una dintre statiunile acestea, au a-si asterne recursele adornate cu documintele prescise in statutulu organicu. la subscrisulu inspectoru cercualu de scóle pana in 10. noemvre st. v. a. c. cáci in 11. noemvre se va tiené alegerea in Cefa; éra in 13 noemvre st. v. in Gepiu. — In *Berecheiu*, 29. oct. 1872.

In contielegere cu comitetele parochiale:

Teodoru Papu,

Inspectoru cerc. de scóle.

3-3

Concursu.

Se escrie pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Luguzeu, cerculu Agrisiu, cottu Aradu; emolumintele sunt: 84 fl. v. v. 10 cubule de bucate, 8 orgii de lemne din care e de a se incaldí si scól'a, gradina si cortelu liberu.

Doritorii de a fi alesi, au a-si trimite recursele loru prevediute cu documintele prescise in statutulu org. celu multu pana in 9. Noembre st. v. a. c. candu va fi si alegerea.

L u g u z e u, la 28. octobre 1872.

Comitetulu parochialu. In contielegere cu mine;

3-3

Joanu Ardeleanu,

Inspectoru scol.

CONCURSU.

Pentru statiunea invetiatorésca nou infintiata la scól'a a II-a de intai'a clasa confe. gr. orientala romana din Curticiu cttulu Aradului. protopresbiteratulu Chisi-Ineului, se deschide concursu pana in 19 noembre a. c. st. vechiu candu se va tiené si alegerea. —

Emolumintele sunt 400. fl. va. a. salariu anualu. 12 orgii lemne, din care se va incaldí si scól'a, cortelu liberu cu intravilanu de 800⁰.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu poftiti ase presentá in un'a din dominecele inainte de alegere, séu in di'a alegerei, la Sta Beserica pentru asi manifestá desteritatea in cantare, éra recursele instruite conformu statutulu organicu, si adresate comitetulu parochiale se le tramita Inspectorulu cercu. D. Georgiu Chirilescu in Chitichaz (Cttulu Bichisiu.)

Curticiu in 1. Septemvre 1872.

3-3

Comitetulu parochialu.

Edictu.

3-3

Josifu Deheleanu, nascutu din Pecica, carele nainte de acést'a cu 4 ani si-a parasitu pre legiut'a sa socia Cornelia Frusia din Aradu fara a se sci cá unde se afla; prin acést'a e provocatu: ca pana la finea lui Ianuaru 1873. st. v. se se prezenteze naintea scaunului protopopescu alu Aradului, cáci la din contra, caus'a divortiala radicata de catra amintit'a sa socia, si in absentia lui, se va decide in sensulu canóneloru santei nóstre biserici.

Datu din siedinti'a scaunului protopopescu tienuta in Aradu la $\frac{2}{14}$ oct. 1872.

Joanu Ratiu,

protopopu alu Aradului, presiedinte.

Terentiu Ratiu,

notarin scaun.

Concursu.

3⁸/1872

Renunciandu alesulu invetiatorii, dlu Paulu Munténu, la scól'a elem. conf. din Zimbru, — pentru ocuparea aceleia se deschide nou concursu, pana la finea lui noembre, pe langa salariulu, emolumintele si conditiunile publicate in nrii precedenti ai stimatei foi „Lumin'a“

Zimbru, la 29. octovre 1872.

3-3

Comitetulu parochiale. In contielegere cu:

Joane Munténu,

insp. cerc. de scóle.

Concursu.

Se publica pentru vacant'a statiune invetiatorésca dela scól'a confesiunale gr. ort. romana din comun'a N a d a s i u, cerculu Agrisiului, cotulu Aradului, pe langa emolumintele urmatorie: 150 fl. v. a. 6 cubule gráu, 6 cubule cucuruza, 15 magi fenu, 12 orgii de lemne din care este de a se incaldí si scól'a, gradina de legumi si cortelu liberu, nu altcum dela fie care inmormontare: mare 50 cr. mica 20 cr.

Doritorii de a recurge pentru acestu postu sunt avisati ca recursele loru, instruite in sensulu statutulu organicu, adeca: se produca testimoni despre absolvirea celu putinu aloru 4. clase normale, despre absolvirea cursuriloru pedagogice cu succesu bunu, si in fine se aiba esamenulu de calificatiune; se le trimita comitetulu parochialu din Nadasiu, celu multu pana in 21. noemvre st. v. a. c. candu va fi si alegerea. — N a d a s i u, la 26. octobre 1872.

3-3

Comitetulu parochialu. In contielegere cu mine:

Joanu Ardeleanu,

Inspectoru cerc. de scóle.